

Socialdepartementet
Att: Torkel Nyman
Via e-post
s.remissvar@regeringskansliet.se
david.brandell@regeringskansliet.se

Stockholm
2021-02-26

Ert dnr
S2021/01499

Vårt dnr
2021/021

Remissvar angående förslag till tillfälliga nedstängningar och förbud för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19

Näringslivets Regelnämnd NNR har beretts tillfälle att avge yttrande över ovan nämnd remiss och anför följande;

Bakgrund

Det framgår av promemorian att det är angeläget att det finns en beredskap för ett försämrat epidemiologiskt läge. Om smittspridningen ökar kraftigt är det möjligt att åtgärder av den typ som hittills har vidtagits kan visa sig otillräckliga. Det kan inte uteslutas att det då kan finnas behov av att med stöd av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen stänga ned eller förbjuda vissa verksamheter i syfte att motverka smittspridning. Därför har ett utkast till förordning om tillfälliga nedstängningar och förbud tagits fram. Syftet med utkastet anges vara att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 på de platser som omfattas av regleringen.

Promemorian innehåller förslag till förordning om tillfälliga nedstängningar och förbud för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 och förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Förordningen om nedstängningar innebär att följande platser ska hållas stängda för allmänheten:

- verksamhetslokaler inomhus på gym- och sportanläggningar och badanläggningar,
- verksamhetslokaler inomhus i köpcentrum, varuhus, gallerior och butiker med undantag för bland annat livsmedelsbutiker och apotek,
- serviceinrättningar där verksamheten förutsätter nära fysisk kontakt mellan kunden och tjänsteutövaren samt
- restauranger och andra serveringsställen med undantag för avhämtning och hemleverans av mat eller dryck.

Förordningen innebär även ett förbud mot att hyra ut festlokaler eller på något annat sätt använda eller upplåta lokaler, områden eller utrymmen för tillställningar eller liknande privata sammankomster.

Det anges att om och när frågan om nedstängning och förbud aktualiseras är beroende på hur smittspridningen ser ut. Det kan också finnas anledning att inskränka föreskrifterna till att gälla inom ett visst geografiskt område. En förordning om nedstängningar och förbud kan komma att omfatta endast vissa av de verksamheter som behandlas i denna promemoria. Det kan också bli aktuellt att utvidga förordningen till att omfatta ytterligare verksamheter. Syftet med promemorian anges vara dels att inhämta författningstekniska synpunkter på tänkbara förslag till åtgärder och avgränsningar, dels att skapa ett bättre underlag för att kunna bedöma de samhällsekonomiska och övriga konsekvenser som kan uppkomma vid sådana långtgående begränsningsåtgärder. Ett sådant underlag avser att ge utrymme för mycket snabba åtgärder i ett läge där regeringen bedömer att lagen ger utrymme för det och sådana är nödvändiga för att minska smittspridningen.

Konsekvenser

NNR konstaterar att det saknas tydliga resonemang avseende förslaget effekter på företagets verksamheter. Det hade kunnat tas upp hur effekterna kan förändras beroende på längden på avstängningen och om det sker geografiska begränsningar. Vid en redovisning av effekterna av förslaget hade det behövt presenteras en uppskattning av uteblivna intäkter för de aktuella företagen vid en nedstängning. Ett resonemang om företagets faktiska möjligheter att utnyttja eventuella stöd, beroende på när de förväntas betalas ut, hade varit av värde.

NNR saknar uppgifter om vilka konsekvenserna blir för företag som endast berörs av en partiell nedstängning såsom exempelvis när en servicebutik får hålla öppet för paketutlämning men inte övrig försäljning och hur detta skulle kunna påverka möjligheterna att få stödåtgärder. Det kan också finnas kostnader kopplade till att vissa kunder är tillåtna medan andra inte är det, eller att liknande verksamheter behandlas olika beroende på placering. Det kan t.ex. handla om undantaget för näringsidkare att handla i möbelvaruhus eller hur exempelvis en galleria kan behöva hantera att butiker med utomhusentré kan hålla öppet under andra omständigheter.

NNR konstaterar att det till stor del saknas kvantitativa uppgifter om påverkan på berörda företags kostnader och intäkter. NNR har förståelse för att det kan vara svårt att exakt förutse vad kostnaderna kan bli för nya åtgärder för att minska risken för smittspridning eftersom det ännu inte är känt hur sådana kommer att utformas. Det kan dock konstateras att begränsningar i någon form har funnits under en längre tid nu. Det borde ha varit möjligt att få tillgång till mer specifik information om vad befintliga begränsningar har medfört för kostnader eller intäktsminskningar. Sådan information hade kunnat utgöra ett utgångsläge för en exempelberäkning. Det kan likväl konstateras att förslaget har stor påverkan på företagets möjligheter att bedriva verksamhet och det hade varit motiverat med en mer utvecklad kvalitativ beskrivning av hur denna påverkan kunnat väntas bli.

NNR bedömer att presenterad reglering med en tillämpning som bygger på proportionalitet, flexibilitet och medicinska bedömningar kan bidra till ett bättre smittskydd och samtidigt mildra de negativa effekterna för företag och medborgare.

NNR förstår att regeringen ser ett behov av justeringar och tillägg i regleringen kring smittskyddssituationen i syfte att begränsa spridningen av Covid-19, men att det samtidigt gäller att göra avvägningar med hänsyn till andra intressen och grundläggande rättigheter som egendomsskydd och näringsfriheten. Frågan om proportionalitet är således central och måste

beaktas i varje enskilt fall. Det är av största vikt att ta bort restriktioner fortast möjligt i fall då det visar sig att åtgärderna inte har avsedd effekt på smittspridningen, men har negativ inverkan på andra samhällsintressen och grundläggande fri- och rättigheter.

Av underlaget framgår att frågan om ekonomisk ersättning för de som berörs av restriktioner som meddelas genom förordningar med stöd av den föreslagna lagen ska övervägas och omhändertas inom ramen för det arbete som regeringen bedriver för att mildra effekterna av Covid-19 för näringslivet. NNR menar att en sådan lösning inte har den precision som här kan anses vara nödvändig och avstyrker den föreslagna lösningen. Näringsidkare som träffas måste kunna känna sig trygga med att få ersättning för den ekonomiska skada som följer av åtgärder som meddelas med stöd av föreslagna lag. Detta gäller inskränkningar i bred bemärkelse och inte bara fullständiga nedstängningar.

De ekonomiska stöd till näringslivet som regeringen hittills valt att införa är i flertalet fall svårtillgängliga och skapar höga trösklar samt åtföljs av långa handläggningstider som gjort att företag gått i konkurs under väntetiden eller tvingats säga upp personal. Enligt NNR är det således inte en lösning som håller för att hantera framtida restriktioner och det måste till andra lösningar. NNR menar att det i föreslagna justeringar tydligt måste framgå hur ersättningsfrågan ska hanteras och på vilka grunder ersättning ska beräknas. Det allmännas intresse i form av att förebygga smittspridning är en fråga som inte näringslivet bör bära kostnaden för, utan får primärt anses vara ett åtagande som främst vilar på regeringen och staten. Här menar NNR, som påtalas ovan, att frågan om proportionalitet måste vara vägledande för dessa beslut och att det gäller att få till största möjliga prevention av smittan till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad.

Detta talar för att det måste till någon form av samlad instans där frågan om restriktioner och ersättning kan prövas liksom för att skapa en enhetlig tillämpning. Här borde det finnas möjligheter att omfördela resurser i form av personal med rätt kompetens till en instans inom staten och för att kunna få till en snabb och rättssäker hantering, vilket i viss mån exempelvis ägde rum under migrationsvågen år 2015/16 med omfördelning av personal mellan myndigheter.

NNR konstaterar avslutningsvis att det är viktigt att besluten i enlighet med gällande och föreslagna smittskyddsreglering kommuniceras i tid så att företagen har tid att ställa om.

Slutsats

NNR finner att det finns viss information om påverkan på berörda företag. Denna beskrivning är dock inte tillräckligt tydlig och kompletteringar krävs. Förslaget behöver kompletteras med en beskrivning av vilken ekonomisk kompensation till företag som drabbas av de föreslagna restriktionerna, som kan bli aktuell. Denna fråga kan inte skjutas upp eller hänvisas till separat reglering.

Näringslivets Regelnämnd NNR

August Liljeqvist